

ÜZLETI ZÁRÓRA.

Írta: GERGELY JANKA.

Mindazok, akik a magántisztviselők és kereskedelmi alkalmazottak szociális mozgalmában résztvesznek, egyetértenek abban, hogy ezen társadalmi rétegek minden bajának egyik legsúlyosabbja, sőt legtöbbször egyenesen előidézője az, hogy a tisztviselő és alkalmazott munkaerejét minden időbeli korlátozás nélkül ki lehet használni. Ezzel a szabadsággal bőségesen élnek is a munkáltatók, amiről mindenki könnyen meggyőződhetik, ha egy esti sétán kicsit körülnéz, hány üzletet talál városszerte nyitva. Irodáknál nehezebb az ellenőrzés, de szintén nem lehetetlen, minthogy a világos irodaablak csalhatatlan jele a mögötte folyó túlmunkának.

Sokan törjük a fejünket évek óta azon, vajjon miképpen lehetne minden üzletet és minden hivatalt egy bizonyos meghatározott időben bezárni. Az optimisták több ízben próbálkoztak már meg a kölcsönös megállapodás eszközével, amely azonban eddig még mindenkor csütörtököt mondott, minthogy „csupán” erkölcsi kötelezettséget vállal a megállapodás aláírója arra nézve, hogy üzletét a megállapított időben bezárja. Az erkölcsi kötelezettség azonban nem annyira súlyos, hogy – ha X valamilyen okból nyolc óra helyett ½9-kor zárja be üzletét, – tegyük fel, hogy nem is rosszakaratból, hanem csak azért, mert késik az órája – a szemközti üzlet tulajdonosa Y szintén csak ½9 után csukja be a boltját esetleg még később, ha véletlenül vevő toppan be hozzá, olyan vevő, akinek elég tág a lelkiismerete ahhoz, hogy 8 óra után menjen vásárolni. Ez a circulus vitiosus napról-napra ismétlődik, míg végül már igazán csak „elvben” van meg a nyolcórás záróra. Ezt a folyamatot ismételtelen volt alkalmunk megfigyelni.

Most azután újabb lendületet vett ez a régen vajdó és a megoldásra igazán már megérett kérdés. A Kereskedelmi Alkalmazottak Országos Egyesületének ügyvezető elnöke Taubner Vilmos, a fővárosi törvényhatósági bizottságában interpellált az üzleti záróra tárgyában. Az interpellációra adott válaszból kitűnt, hogy a polgármester a záróra egységes rendezését csak törvény útján tartja keresztülvihetőnek, amiben teljesen egy véleményen vannak vele a radikálisabb és pesszimistább felfogású tisztviselőtestületek. De addig is, amíg a törvényes rendezés keresztülvihető lesz, hajlandónak vallja magát a polgármester arra, hogy társadalmi akciót indítson az érdekelt testületek bevonásával.

Tizennégy főnöki és négy alkalmazott testület – utóbbiak közt a Nőtisztviselők Országos Egyesülete – képviselői ültek össze tanácskozásra dr. Déri Ferenc fővárosi tanácsnok vezetése mellett és egyetértve abban, hogy a záróra mielőbbi törvényes rendezése kívánatos, elfogadta az értekezlet a következő határozati javaslatot:

1. Az üzleti záróra kérdésének a munkaadók és kereskedelmi alkalmazottak részéről közös megállapodással leendő rendezése érdekében Budapest székesfőváros polgármestere által összehívott s 1911. évi március hó 10-én megtartott értekezlet tagjai az őket megbízó testületek nevében is hozzájárulnak ahhoz, hogy Budapesten az üzletek általában legkésőbb 8 órakor bezárassanak. Kivé-

telt képeznek az élelmiszereket elárúsító üzletek, melyek 1/9 órákor bezárandók. Szombaton este az összes üzletek 9 óráig nyitva tarthatók. A zárórán túl az irodai alkalmazottak munkája sem terjedhet. Az értekezlet tagjai ezen megállapodás keresztülviteléhez legteljesebb támogatásukat helyezik kilátásba.

2. A munkaadó testületek körlevélben fogják tagjait felszólítani az első pontban megállapított záróra pontos betartására. azzal a figyelmeztetéssel, hogy a záróra pontos betartásáért a főváros részétől összehívott értekezleten erkölcsi kötelességet vállaltak.

3. A főnöki testületek segédkezni fognak a záróra betartására vonatkozó aláírások összegyűjtésében.

4. Az értekezlet felkéri a polgármester urat, engedje meg, hogy az aláírások összegyűjtése körül a kerületi előjáróságok kézbesítői is igénybevehetők legyenek.

5. Az értekezlet felkéri a fővárosi bizottsági tagok kerületi értekezleteit, illetve azok vezetőit, hogy a kereskedőknek a mozgalom céljára való megegyezése érdekében a maguk részéről szintén legyenek szívesek az akciót támogatni.

6. Az értekezlet felkéri a főváros tanácsát, hogy az értekezlet eredményéről és a megállapodásról a közgyűlésnek jelentést tenni szíveskedjék.

7. Az értekezlet felkéri továbbá a főváros tanácsát szíveskedjék a törvényhatósági bizottság közgyűléséhez előterjesztést tenni aziránt, hogy a közgyűlés írjon fel a kereskedelemügyi m. kir. miniszterhez és kérje a 8 órai záróidőnek, illetőleg a kereskedelmi alkalmazottak munkaidőjének a törvényhozás útján való rendezését akár olyképp, hogy a rendezést a megalkotandó törvény valósítsa meg, akár pedig olyan módon, hogy a törvény hatalmazza fel a székesfőváros törvényhatóságát a kérdésnek Budapest területére nézve, szabályrendelet útján való rendezésére,

8. Az értekezlet kívánatosnak tartja, hogy a résztvevő testületek, valamint a netán még csatlakozó testületek egy-egy kiküldöttjéből bizottság alakíttassék, amely ezen megállapodás végrehajtásáról gondoskodni fog.”

Ez az értekezlet annyiban volt érdekes, mert bizonyoságul szolgált annak, hogy a záróra kérdésében nem is olyan nagyok az érdekellentétek, mint a minőknek látszanak. Főnöktestületek részétől éppen olyan radikális kijelentéseket hallottunk a záróra egyöntetű szabályozása mellett, mint az alkalmazottak megbízottaitól. Csupán az élelmiszerkereskedők és a kültekiek állottak elő külön kívánásokkal. Az előbbieket honorálta az értekezlet, az utóbbiakat nem, amint az a határozati javaslat szövegéből kitűnik. Az alkalmazottak indítványára belekerült a javaslatba az a pótlás is, hogy a zárórán túl irodai alkalmazottak sem foglalkoztathatók. Futólag érintette az értekezlet azt a kérdést is, hogy karácsony előtt szükségeseke-e különleges intézkedések, de a 14 főnöki testület 42 képviselője közül egyetlen egy sem tartotta szükségesnek, hogy a határozati javaslathoz ily irányú pótlást indítványozzon.

Az értekezlet után mindenki abban reménykedett, hogy a záróra rendezésből most már – hatósági segítséggel – társadalmi úton is lesz hamarosan valami.

Alig két hét múlt el azóta, de ez idő alatt alaposan megváltozott a helyzet.

A második értekezlet – a végrehajtó bizottság alakuló értekezlete – nagy meglepetést hozott. A főváros képviselője – befejezettnek látván misszióját – visszavonult, minekutána a bizottság a tanácsnok indítványára, de nem éppen egyhangú lelkesedéssel elnökké választotta legtekintélyesebb kereskedő tagját, a főváros egyik legnagyobb kereskedőtestületének képviselőjét. A bizalmatlanság korántsem szólt az elnökjelölt köztisztviselőben álló személyének, csupán az az óhaj nyilvánult meg benne, hogy továbbra is hatósági kézben maradjon a vezetés. Az elnökjelölt szabadkozott ugyan, hogy az ő egyesületének különvéleménye van, de a tanácsnok szelíd unszolására mégis elfoglalta az elnöki széklet és a második tanácskozás már teljesen az ő szakavatott, de korántsem pártatlan elnöklése mellett folyt le.

E tanácskozás során kitűnt, hogy az egyik főnöki testület képviselői alaposan kikaptak odahaza, amiért a határozati javaslatban nem statuáltak kivételt december hónapra nézve. Utasításuk volt, hogy a határozati javaslatot oly irányban korrigálhassák, hogy az üzletek december 15-től 25-ig esti 9 óráig legyenek nyitva tarthatók. Másik két főnöki testület képviselői erre a kivételre egyáltalán nem tartottak igényt, sőt már gyűjtöttek is több száz fenntartás nélküli kötelező aláírást.

Az alkalmazottak ebbe a nyírbálásba természetesen nem egyeztek bele. Részint azért, mert a főnökök maguk sem kívánták egyetértőleg, részint azért, mert nem volt rá felhatalmazásuk testületeiktől, részint pedig azért, mert a végrehajtóbizottság hatáskörén túlmenőnek tartották azt, hogy módosítson a határozaton, melynek csupán a végrehajtása volna a feladata.

Megindult erre a nagy kapacitálás, melynek során már jó előre az alkalmazottakat tették felelőssé azért, hogy ha az ő engedékenyséjük folytán a megállapodás esetleg felborulna. Hallottunk olyan ígéreteket, hogy a kereskedők a nyitvatartási engedélyt amúgy sem veszik igénybe (?!), hallottunk főnöki részről kárptótlási ajánlatokat, melyekbe mindenki belement, csak az elnök nem és hallottunk végül szelíd fenyegetéseket is.

Szóval valósággal dúlt az egyetértés az értekezleten a záróra kérdésének egységes megoldását keresők között. Az értekezlet végül is abban állapodott meg, hogy mindenki pontos utasítást kér megbízóitól arra, hogy a karácsonyi kivételek tekintetében milyen álláspontot foglaljon el. Budapest összes alkalmazottai érdeklődéssel várják a tárgyalások folytatását.